

Tablighi Jamaat – globalny ruch misyjny czy zaplecze islamskiego terroryzmu?

1. Uwagi wstępne.

Spektakularne a zarazem tragiczne w skutkach zamachy terrorystyczne dokonane na przestrzeni ostatnich lat (Nowy Jork 2001, Madryt 2004, Londyn 2005) przez różne ugrupowania muzułmanów przyniosły nie tylko uzasadniony strach przed islamem, ale wzmogły równocześnie zainteresowanie tą religią i ekstremistycznymi ruchami, które odwołują się do jej przesłania. Większość badaczy koncentruje swoje wysiłki na tych grupach, które głoszą radykalne hasła i nawołują do walki z Zachodem poprzez dżihad - świętą wojnę z niewiernymi¹, w celu zapanowania szariatu (prawa islamskiego) nad całym światem. W mojej ocenie w pełni uzasadnione jest podjęcie badań również nad tymi ugrupowaniami, które formalnie głosząc pokojowy islam, często stanowią lub mogą stanowić zaplecze dla muzułmańskich terrorystów. To dzięki istnieniu owego „pokojowego zaplecza”, które spokojnie działa poza światłem jupiterów, ekstremiści mogą zasilać swoje szeregi. W prezentowanej publikacji postaram się wykazać związki pomiędzy głoszącymi umiarkowany islam misjonarzami a ekstremistami odwołującymi się do tej religii. Uważam bowiem, że muzułmańskie ruchy głoszące pokojową „koranizację” świata mogą być niewyczerpanym rezerwuarem służącym pozyskiwaniu nowych członków przez islamskie grupy ekstremistów.

***

Pełna odpowiedź na postawione w tytule artykułu pytanie wymaga przedstawienia problemu w ujęciu globalnym i szerokim kontekście historycznym.

Tak duża liczba wyznawców islamu w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej² w początkach XXI wieku, jest konsekwencją szeregu przyczyn i wypadkową wielu okoliczności. Wydaje się, że najistotniejszą z nich było poparcie, jakiego rządy państw zachodnioeuropejskich udzielały dobrowolnej imigracji muzułmanów od lat 60-tych XX

¹ Szerzej na temat rozumienia dżihadu i nieporozumień narosłych wokół tego pojęcia por. M. Sadowski: *Dżihad – święta wojna w islamie*, w: *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, 8 (5) 2013, s. 29-47.

² W Europie liczbę wyznawców islamu szacuje się na około 30 milionów (nie licząc Rosji, w mojej ocenie dane te są mocno zaniżone), w USA jest około 3 milionów muzułmanów, a z kolei w Kanadzie około miliona (w tym kraju liczba muzułmanów wzrosła trzykrotnie na przestrzeni ostatnich 20 lat). Por. <http://www.muslimpopulation.com/Europe/>, a także <http://life.nationalpost.com/2011/01/31/number-of-muslims-in-canada-predicted-to-triple-over-next-20-years-study/>, dostęp 9 marca 2014,

wieku, a którzy opuszczali swoje kraje ze względów ekonomicznych. Drugą grupę stanowili ci muzułmanie, którzy uciekali przed prześladowaniami, bądź konfliktami zbrojnymi w swoich krajach³. Z czasem wielu z nich zaczęło ulegać reislamizacji, m. in. pod wpływem muzułmańskich misjonarzy przybyłych z Azji Południowej. Działalność islamskich ruchów misyjnych okazała się bardzo ważna w kształtowaniu muzułmańskiej diaspory w Europie. Najbardziej znane spośród nowych islamskich ruchów misyjnych pochodzących z Azji południowej to:

Tablighi Jamaat (Dżama'at),

Da'wat-e Islāmī i

Sunnī Da'wat-e Islāmī.

Roel Meijer do nowych islamskich ruchów religijnych o charakterze ponadnarodowym zaliczył także globalny salafizm, nazywany również dżihadystycznym salafizmem⁴. Należy jednak zauważyć, że globalny salafizm jest wytworem muzułmańskich Arabów, zaś trzy ruchy wymienione wcześniej powstały na subkontynencie indyjskim.

Wszystkie analizowane ruchy mają cechy nowych ruchów religijnych (dalej: NRR), w tym sensie, że zostały ukształtowane poprzez konfrontację z globalizacją i nowoczesnością. Wydają się one być islamską odpowiedzią na nowoczesność, albowiem apelują o przestrzeganie wartości islamskich po to, aby przezwyciężyć wyzwania niesione przez modernizację. Muzułmańskie NRR mają swoich poprzedników w świecie islamu XVIII czy XIX wieku (wahabizm może być tutaj doskonałym przykładem). Islamskie odrodzenie w poprzednich stuleciach było odpowiedzią na słabość i upadek muzułmańskich imperiów i stanowić miało przeciwwagę dla gospodarczej potęgi Europy kolonizującej świat islamu. Podobnie jak ruchy religijne żydów, chrześcijan czy hindusów islamskie ruchy odrodzeniowe są reakcją na nowoczesność, ale równocześnie są też, dzięki stosowanym środkom działania, przejawem nowoczesności⁵. Wiele muzułmańskich ruchów w pełni wykorzystuje możliwości jakie oferują nowe media, w tym strony internetowe, Twitter, blogi, wideo online i serwisy społecznościowe, aby dotrzeć do nowych zwolenników. Zarówno Facebook jak i YouTube są pełne treści przedstawiających w korzystnym świetle poglądy i ideologię nowych islamskich ruchów religijnych. Przybierają one niekiedy formę utworów hip-hopowych,

---

³ Por. An Uncertain Road: Muslims and the Future of Europe,” Pew Research Center’s Forum on Religion & Public Life, October 2005, <http://www.pewforum.org/2005/10/19/an-uncertain-road-muslims-and-the-future-of-europe/>, dostęp: 10 marca 2014 r.

⁴ R. Meijer, *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*, Oxford University Press, Oxford 2013, passim.

⁵ Por. I. M. Lapidus, *Islamic Revival and Modernity: the Contemporary Movements and Historical Paradigms*, w: *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, Vol. 40, No. 4 (1997), s.444.

komiksów, programów sportowych i innych popularnych form, po to aby przyciągnąć młodych muzułmanów żyjących w Europie Zachodniej bądź w Ameryce Północnej. Grupy islamskich radykałów, takie jak Al-Kaida wykorzystują internet do propagowania dżihadu, aby pozyskać potencjalnych bojowników⁶. Z drugiej strony wskazać można te ugrupowania, które promują zmiany przeprowadzane w pokojowy sposób, jak np. Tablighi Jama'at, czy inne ruchy wywodzące się z sufizmu. One również propagują swoje poglądy poprzez internet i tworzą strony poświęcone swoim przywódcom⁷.

Analizowane islamskie NRR pochodzą z subkontynentu indyjskiego, chociaż w różnym w różnym stopniu, to jednak mają podłoże sufickie i oficjalnie głoszą pokojowy islam. Antropolog Olivier Roy, w odniesieniu do ugrupowań tworzonych przez muzułmanów, ruchy te określa mianem "neo-fundamentalistycznych", aby odróżnić je od tych, które nazywane są islamistycznymi. W jego ocenie „neofundamentalistów” ograniczają się do restrykcyjnego wypełniania norm szariatu, przestrzegają rytuału w kwestii stroju i zachowania⁸. Ruchy neofundamentalistów różnią się od typowych ruchów islamskich przede wszystkim tym, że w przeciwieństwie do nich nie mają ani systematycznej ideologii ani globalnego politycznego porządku. Barbara Metcalf uważa, że bardziej precyzyjne byłoby określanie ich mianem ruchów tradycjonalistycznych, ponieważ zachowują ciągłość z wcześniejszymi instytucjami, a zwłaszcza ze szkołami w których ich liderzy odbywali edukację i z ulemami, którzy byli ich mistrzami⁹.

Co znamienne i warte przytoczenia już w tym miejscu: wielu terrorystów zaangażowanych w zamachy bombowe w Europie regularnie odwiedzało meczety związane z tymi ruchami, szczególnie Tablighi Jamaat.

Wszystkie trzy wymienione ruchy misyjne zapraszają swoich członków, do aktywnego włączenia się w ich działania oraz do uczestniczenia w corocznych spotkaniach w Pakistanie, Bangladeszu czy Indiach. Analizowany przeze mnie Tablighi Jamaat jest jednym z trzech ruchów, które doprowadziły do odrodzenia islamu w Malezji i odgrywa ważną rolę w Indonezji, jak również jest bardzo popularny wśród mniejszości muzułmańskich na

---

⁶ Gabriel Weimann, *Terror on the Internet*, United States Institute of Peace Press, 2006, passim.

⁷ Por. *Refutation Of Tablighi Jama'at by Abu Khadeejah*, http://www.youtube.com/watch?v=2eDpb_zslao, dostęp: 19 marca 2014 r., *What is Tablighi Jamaat*, <http://www.youtube.com/watch?v=oUkD8DxjCco>, dostęp: 23 marca 2014 r.

⁸ O. Roy, *Has Islamism a Future in Afghanistan?*, w: W. Maley, ed. *Fundamentalism Reborn? Afghanistan and the Taliban*. (New York: NYU Press, 1998, pp. 199-211.) p. 208.

⁹ B. D. Metcalf, *"Traditionalist" Islamic Activism: Deoband, Tablighis, and Talibs*, <http://essays.ssrc.org/sept11/essays/metcalf.htm>, dostęp: 23 lutego 2014 r.

Zachodzie, w tym w USA, Anglii i Francji. Posiada ugruntowaną pozycję w częściach Bliskiego Wschodu, a także w innych rejonach świata muzułmańskiego¹⁰.

Jak wskazał Thomas K. Gugler proponowany przez te ruchy sposób działania określany jest mianem - "Islamski projekt", a nazywany jest także "sunnaizacją" - czyli odejściem od codziennej rutyny w celu powrotu do życia zgodnego z zasadami Proroka Mahometa i salafitów¹¹, których przykłady znaleźć można w hadisach. Ta tak zwana "apolityczna" sunnizacja może być postrzegana jako polityczna reislamizacja.¹²

Działalność misyjna jest istotą nowych ruchów religijnych, które są dobrze przygotowane do stawienia czoła globalizacji. Zwykle przybierają one formę małej religijnej wspólnoty, której członkowie ufają, że przynależność do niej uchroni ich przed zagrożeniami niesionymi przez sekularyzm i współczesny świat. W ocenie Eileen Barker pomimo tego, że NRR są mocno zróżnicowane to można wyodrębnić pewne wspólne cechy charakterystyczne dla większości z nich. Po pierwsze konwertyci są mocniej zaangażowani wobec religii, którą przyjęli, niż wierni wychowani w danej religii. Po wtóre NRR przyciągają z reguły nietypową część populacji. Dawniej byli to wykluczeni, a dzisiaj są to również młode osoby dobrze wykształcone i pochodzące z klasy średniej. Po trzecie ruchy te posiadają charyzmatycznego przywódcę, który jest autorytetem dla wiernych i przed nikim nie odpowiada. Po czwarte NRR często rysują dualistyczny obraz świata wyraźnie oddzielając dobro od zła. Po piąte, ponieważ ruchy te tworzą dla wiernych „świat równoległy”, pozostała część społeczeństwa traktuje je z nieufnością i strachem. I po szóste wreszcie NRR ulegają szybszym i bardziej radykalnym zmianom niż starsze, ugruntowane religie¹³.

Odwołując się do metodologii wypracowanej przez E. Barker T. K. Guglera uważam, że następujące cechy wyróżniają przede wszystkim islamskie NRR:

---

¹⁰ Y. Sadowski, *Just "A Religion": For the Tablighi Jama'at, Islam is not totalitarian*, <http://www.brookings.edu/research/articles/1996/06/summer-islamicworld-sadowski>, dostęp: 23 marca 2014 r.

¹¹ Salafici to zwolennicy salafizmu: (z arabskiego- *salafiyya* od: *salaf* – "przodkowie"), islamskiego ruchu religijnego i politycznego głoszącego odrodzenie islamu poprzez powrót do jego pierwotnych źródeł, "religii bogobojnych przodków". Za prekursora salafizmu uchodzi Ibn Tajmijja (1263-1328), który odrzucił współczesne mu sufickie interpretacje islamu, głosząc powrót do jego pierwotnej formy, oczyszczonej z późniejszych naleciałości. Samo pojęcie *salafiyya* odnosi się jednak głównie do nurtów reformatorskich wewnątrz islamu powstałych w wieku XIX, które nawiązywały do myśli Ibn Tajmijji. Wcześniejszy był jednak nurt wahabizmu, powstały w XVIII w. w Arabii, który także postulował powrót do pierwotnego islamu. Z salafizmu wywodzi się XX-wieczny radykalizm i ekstremizm islamski.

¹² T. K. Gugler, *Jihad, Da'wa, and Hijra: Islamic Missionary Movements in Europe*, w: http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/savifadok/236/1/Gugler_Jihad_Dawa_2009.pdf, dostęp: 19 stycznia 2014 r. Odnośnie rozumienia terminu sunnizacja por. też T. K. Gugler, *Public Religiosity and the Symbols of the Super Muslim: Sunna and Sunnaization in Muslim Faith Movements from South Asia*, w: *Third Frame: Literature, Culture and Society* 1(3), 2008, s. 43-60, oraz R. Lohlker, *The Forgotten Swamp Revisited*, w: *New Approaches to the Analysis of Jihadism: Online and Offline*, ed. R. Lohlker, Göttingen : V & R Unipress, 2012, s. 131.

¹³ E. Barker, *Nowe ruchy religijne*, Nomos, Kraków 2012, s. 30-31.

- a. przynależność nie jest zdeterminowana przez sytuację rodzinną, aczkolwiek środowisko rodzinne może mieć istotny wpływ na zaangażowanie się muzułmanina w działania konkretnej grupy religijnej,
- b. konwertyci są rekrutowani z określonej sfery społecznej, często nowej klasy średniej, niekiedy decydującym aspektem jest przynależność do określonej grupy narodowościowej, lub pochodzenie z tego samego obszaru geograficznego (np. członkowie Tablighi Jamaat we Francji pochodzą głównie z obszaru Maghrebu),
- c. charyzmatyczny przywódca (w urdu: Amir, negr) reguluje wszystkie aspekty życia członków: stan cywilny, rodzaj i sposób odżywiania się, sposób spania, ubiór, fryzurę, zarost, zwłaszcza brodę¹⁴ – cały wygląd zewnętrzny,
- d. oznaki przynależności do ruchu są wyraźnie widoczne - wygląd, strój,
- e. struktury organizacyjne charakteryzują się znacznym stopniem płynności, ponieważ przynależność do NRR nie ma sformalizowanego charakteru¹⁵, nie prowadzą rejestru swoich członków,
- f. zgodnie z ideologią ruchu świat podzielony jest biegunowo, po jednej stronie wyznawcy islamu, po drugiej cała reszta,
- g. w pierwszej fazie działalności ruchy te dążą do budowy świata równoległego, w którym muzułmanie żyjący w swoim kręgu posługiwali by się własnym prawem.

W przypadku NRR odwołujących się do islamu ich członkami są w większości młodzi i względnie dobrze wykształceni ludzie, zazwyczaj nie mający problemów z prawem, którzy sprawiają wrażenie, że chodzi im jedynie o to, aby mogli w spokoju praktykować swoją religię. W ich skład wchodzi najczęściej imigranci z pierwszej generacji, zwani powracającymi do wiary, są oni nastawieni wyjątkowo entuzjastycznie do swojej działalności w ruchu religijnym i cechuje ich gorliwość neofitów. Członkami NRR z drugiego pokolenia imigrantów pochodzących z krajów muzułmańskich są głównie osoby rozczarowane społeczeństwem, które wyłączyło ich poza nawias, głównie są to bezrobotni i mężczyźni przed zawarciem małżeństwa¹⁶.

Dostrzec można zatem, że działalność misyjna NRR jest skierowana do osób poszukujących wiary, i takich które nie są obciążone obowiązkami rodzinnymi. Ich konwersja jest z reguły wynikiem długiego procesu, w którym tradycyjne dziedzictwo

---

¹⁴ Zdecydowana większość prawników muzułmańskich uważa, że muzułmanie mają obowiązek nosić zarost o odpowiedniej długości.

¹⁵ Por. T. K. Gugler, *Jihad, Da'wa, and Hijra*, op. cit.

¹⁶ Szerzej w tej materii por. E. Barker, *Rights and Wrongs of New Forms of Religiosity in Europe. Problems of Pluralism in Europe at the Beginning of the 21st-Century*, w: H. Lehmann (Ed.), *Multireligiosität im vereinten Europa. Historische und juristische Aspekte*, Göttingen: Wallstein 2003, s. 215-237.

straciło swój sens. Krótko przed konwersją, „narodzeni na nowo” często doświadczają kryzysu lub przechodzą dużą zmianę w swoim życiu. Często są to osoby słabo zintegrowane ze społeczeństwem, a nawet wyalienowane. Możliwość funkcjonowania w strukturach NRR jest dla nich bardzo silnym elementem przyciągającym. Charyzmatyczne grupy NRR są niezwykle spójne, a dzieje się tak szczególnie w przypadku małych grup religijnych bardzo młodych mężczyzn.

Ideologia NRR częściej prezentuje pozytywne niż negatywne przesłanie, pomaga w nawiązaniu i utrzymaniu wzajemnych relacji pomiędzy członkami ruchu, oraz oferuje emocjonalne wsparcie niezbędne dla rozwoju wspólnej tożsamości. W atmosferze bezwarunkowej akceptacji i wsparcia NRR pozwalają swoim członkom uniknąć alienacji. Jednocześnie NRR często oddziałują destrukcyjnie na poziomie rodzinnym a niekiedy i społecznym, prowadząc do rozpadu więzi rodzinnych¹⁷.

Wspólną cechą oferowanych przez NRR wierzeń jest to, że są one stosunkowo proste i oczywiste - mają tendencję przedstawiania świata w czarno-białych barwach. Posiadają charyzmatycznych liderów i głoszą proste prawdy. Sposób działania członków jest ściśle kontrolowany przez wyznaczonego obserwatora lub "opiekuna" (negr). Oprócz wsparcia społecznego i pomocy w rozwiązywaniu problemów egzystencjalnych, członkowie doświadczają innych korzyści: mogą podróżować podczas działalności misyjnej, w grupie promuje się higieniczny tryb życia (członków obowiązuje ścisły zakaz używania narkotyków, alkoholu i rozwiązłości seksualnej).

Inną cechą charakterystyczną jest stosunkowo wysoka jednorodność członków pod względem wieku, kraju pochodzenia i miejsca zatrudnienia. Nowe formy religijności są wspólnotowe, zwłaszcza w tym sensie, że wyraźna linia dzieli zbawionych od potępionych, oraz w tym znaczeniu, że wszystkie aspekty życia znajdują się pod egidą religii. Członkowie NRR są indywidualistami, osobami bardzo mobilnymi, a ruchy te są słabo zinstytucjonalizowane i najczęściej anty-intelektualne. W trafnej ocenie Petera Beyera NRR mogą stać się źródłem zasobów dla „fundamentalistycznych” ruchów religijno-politycznych, dążących do zastopowania, lub nawet odwrócenia będących konsekwencją globalizacji, procesów relatywizacji partykularizmów kulturowych¹⁸. W mojej ocenie z tego typu sytuacją mamy do czynienia w przypadku tych ruchów islamskich, które dążą do powrotu do

---

¹⁷ Szerzej na ten temat por. E. Barker, *Nowe ruchy religijne*, op. cit., s. 170-175. Autorka ta dopowiada jednak, że znane są przypadki rodzin, które wzmocniły swoje więzi dzięki wierze jednego z członków rodziny, ibidem.

¹⁸ P. Beyer, *Religia i globalizacja*, Warszawa 2005, s. 183.

idealnej przeszłości, to jest przywrócenia stosunków panujących w czasach Mahometa i kalifów sprawiedliwych.

Wiele NRR bazujących na islamie pochodzi z Indii, bądź innych krajów Azji Południowej. W południowoazjatyckim islamie wskazać można dwie główne szkoły myślenia (oprócz kilku pomniejszych). Z jednej strony mamy reformistyczny ruch - Szkoła Dēobandī, który głosi "oczyszczonej" wersję islamu i powrót do tradycji „ojców założycieli” (jak np. salafici).

Z drugiej strony to Szkoła Barelwī, ruch anty-reformatorski, któremu blisko jest do ludowego islamu i sufizmu¹⁹. Ruch ten narodził się w Bareilly, mieście niedaleko Dēobandi. Szkoła Barelwi powołała w 1981 roku islamską misję Da'wat-e Islāmī²⁰.

W 1991 roku indyjski pododdział Da'wat-e Islāmī odłączył się, aby stworzyć swój własny ponadnarodowy ruch, zwany Sunnī Da'wat-e Islāmī²¹). Patrząc z perspektywy Dēobandī i Barelwī, należy stwierdzić, że te szkoły myśli religijnej i ruchy misyjne są w stosunku do siebie w opozycji, ponieważ rywalizują pomiędzy sobą walcząc o wpływy i władzę polityczną. Pomimo tego, że na pierwszy rzut oka wydają się mieć różne fundamenty (salaficko- wahabicki w przypadku Tablighi Jamaat i suficki²² w przypadku Da'wat-e Islāmī), oba ruchy są reformistyczne w tym sensie, że wymagają od swoich zwolenników aby byli osobiście odpowiedzialni za swoje zbawienie. Akcentują dosłowne naśladowanie życia Proroka, we wszystkich aspektach codzienności, a swój projekt nazywają "sunnizacją", głosząc, że ten proces islamizacji czerpie swoje argumenty z konkretnych komentarzy do wybranych hadisów i koncentruje się na sferze prywatnej, a nie politycznej. Odwołują się zatem do sunni- tradycji proroka Mahometa. Pomimo niezwykle wojowniczego charakteru wielu współczesnych grup muzułmańskich, zarówno Tablighi Jamaat (Dzama'at), Da'wat-e

---

¹⁹ Sufizm: nurt w islamie, który stoi ponad tradycyjnym podziałem na sunnizm i szyizm, będący dewocyjno-mistycznym prądem w myśli muzułmańskiej. Kierunek ten powstał w VII- VIII wieku w Basrze i Kufie, a sam termin pojawił się około połowy IX wieku. Sufizm charakteryzuje się synkretyzmem, albowiem składają się nań elementy i wpływy buddyjskie, zoroastryjskie, neopłatońskie czy gnostyckie. Odłamy sufizmu przybierały często charakter bractw czy zakonów, a ich genezy należy poszukiwać w islamie dwóch pierwszych wieków, ponieważ muzułmański mistycyzm- sufizm stanowił jednocześnie negację jak i dopełnienie pierwotnego islamu.

²⁰ Por. www.dawateislami.net). Odnośnie działalności Da'wat-e Islami w Pakistanie, por. szerzej T. K. Gugler, *Die pakistanische Missionsbewegung Da'wat-e Islami. Die Barelwi Antwort auf die missionarischen Bemühungen der Tablighi Jama'at?*, <http://www.suedasien.info/analysen/2169>, dostęp: 12 lutego 2014 r.

²¹ Por. www.sunnidawateislami.net .

²² Jakkolwiek należy pamiętać, że założyciel Tablighi Jamaat Muhammad Ilyas, był charyzmatycznym sufi należącym do kierunku Chishtiyya, a siedziba jego ruchu znajdowała się w Delhi, obok najważniejszego sanktuarium dla Sufich- miasta Nizamuddin Dargah. Yoginder Sikand przekonuje nawet, że TJ nie do końca negował sufizm, ale dokonał redefinicji niektórych jego tez, odrzucając z sufizmu to wszystko co było w nim nieislamskie, oraz niedostosowane do szariatu, por. idem *The Reformist Sufism of the Tablighi Jama'at: The Case of the Meos of Mewat, India*, w: *Sufism and the „Modern“ in Islam*, ed. M. van Bruinessen, J. Day Howell, London 2007, s. 147. W ocenie tego autora TJ jest ruchem nowoczesnym, ale nie modernistycznym, ibidem.

Islāmī jak i Sunnī Da'wat-e Islāmī oficjalnie nie uchodzą za zwolenników siłowej wersji propagowania islamu²³.

W mojej ocenie należy jednak wyrazić mocną wątpliwość co do wyłącznie pokojowego charakteru działań podejmowanych przez wszystkie nurty ruchu Barelwi. W dniu 4 stycznia 2011, Salman Taseer, gubernator pakistańskiej prowincji Pendżab, został zastrzelony w stolicy kraju Islamabadzie przez jednego z ochroniarzy, Malika Mumtaz Qadri. W swoim oświadczeniu Qadri stwierdził, że popełnił morderstwo z zimną krwią, aby zemścić się na gubernatorze za to, że krytykował on publicznie prawo o bluźnierstwie w Pakistanie, które przewiduje surowe kary - od grzywny do kary śmierci dla winnych bezczeszczenia religii. Pod koniec listopada 2010 r. różne grupy religijne w całym kraju organizowały masowe demonstracje przeciwko rządowi, aby pokazać poparcie dla prawa o bluźnierstwie i potępienie Taseera, który chciał jego zniesienia. Niektóre grupy twierdziły, że sam gubernator był winny apostazji, zatem przestępstwu zagrożonym karą śmierci w prawie islamskim. Część przywódców ze szkoły Barelwi potępiła zamach i odmówiła uczestnictwa w pogrzebie zabójcy. Jednakże inni uczeni Barelwi zdecydowanie bronili Qadri. Jeden z nich sugerował, że była to zrozumiała reakcja pobożnego człowieka wobec działań Taseer'a naruszających prawo do ochrony czci proroka Mahometa. Co więcej, ponieważ konstytucja Pakistanu zapewnia wysokim rangą urzędnikom immunitet od odpowiedzialności karnej, argumentowano że był to jedyny sposób, aby ukarać bluźniercę za jego zbrodnie przeciwko islamowi. Podkreślali, że Qadri naprawdę nie miał innego wyboru niż zabicie bluźniercy.

Istotne w tej sprawie wydaje się być zachowanie samego zabójcy, który wcześniej nie miał związków z islamskim ekstremizmem. Qadri twierdził, że działał zupełnie sam i stanowczo zaprzeczył, że działał pod wpływem jednego z radykalnych ruchów politycznych lub religijnych, znanych z podżegania do dżihadu w Pakistanie. Przyznał się, że zdecydował się na kilka dni przed zamachem zabić gubernatora - w dniu 31 grudnia 2010 roku. Tego dnia był piątek, muzułmański dzień wspólnych modłów, a w całym kraju w meczetach lokalni liderzy religijni głośno demonstrowali przeciwko uchyleniu ustawy o bluźnierstwie. Pobożny muzułmanin, i członek organizacji Barelwi (odłamu Dawat -e- Islami) – Qadri uczestniczył w wiecu, który odbył się w Rawalpindi, dla poparcia zapisów ustawy o bluźnierstwie. Później przyznał, że został zainspirowany do zamordowania gubernatora przez „porywające przemówienia” i modlitwy głoszone przez duchownych liderów wiecu. Jednym z tych duchownych liderów był Hanif Qureshi, radykalny i charyzmatyczny uczonec Barelwi -

---

²³ T. K. Gugler, *Jihad, Da'wa, and Hijra*, op. cit.

działacz i założyciel organizacji o nazwie Shahab - e -Islam. Po morderstwie Taseera, Qureshi poświęcił kazanie na cześć Qadri, a także poprowadził procesję do domu zabójcy²⁴. Powyższy przykład wyraźnie wskazuje, że nie wszystkie nurty pokojowego islamu są wolne od radykałów wzywających do przemocy i mordów w imię religii.

2. Tablighi Jamaat (Dżama'at)- narodziny i rozwój

Jak zauważył wytrawny znawca muzułmańskich ruchów misyjnych o charakterze globalnym Marc Gaborieau, badania dotyczące ich działalności stały się modne na Zachodzie po 1980 r. Studia te charakteryzują się jednak dwojakim rodzajem błędów: brakuje im wystarczająco długiej perspektywy historycznej, ponieważ koncentrują się głównie na ostatnich dwudziestu pięciu latach, a po drugie nie mają dostępu do źródeł historycznych dotyczących tych ruchów. Widoczne jest to zwłaszcza na przykładzie Tablighi Jamaat, które to ugrupowanie należy badać na przestrzeni ostatnich 80 lat²⁵, a moim zdaniem właściwsze jest cofnięcie się nawet do drugiej połowy XIX w., to jest do chwili powołania do życia ruchu Deobandi, którego ideologia stała się fundamentem dla Tablighi Jamaat.

Wspomniany wyżej Gaborieau wskazuje na bezpośrednie powiązania Tablighi Jamaat (Dżama'at) ze szkołą Deobandi, która prowadziła działalność misyjną na długo przed założeniem ruchu Tablighi Jamaat i dodaje, że wszyscy przywódcy tego ruchu byli edukowani w szkole Deobandi²⁶. Tablighi Jamaat jest tylko jednym z elementów szerokiej i zróżnicowanej konstelacji Deobandî, w całym swoim nauczaniu i prozelityzmie, które obejmują nie tylko segmenty pokojowe, ale także "bojowników dżihadu". Członkowie Deobandîs zawsze byli mniejszością wśród wojujących działaczy zaangażowanych politycznie, w przeciwieństwie do swoich rywali z ruchu Barelwi, którzy popierali zachowania kwietystyczne czerpiąc z sufizmu. Jakkolwiek również wśród członków tego ruchu znajdowali się radykałowie gotowi do stosowania przemocy.

Szkoła Deobandi kładzie bardzo silny nacisk na edukację religijną i nakazuje swoim wyznawcom ściśle przestrzeganie szariatu (prawa islamskiego). Deobandi, inaczej niż Barelwi zakazuje odwiedzania grobów świętych. Jest to nurt bardzo podobny do wahabizmu

---

²⁴ Szerzej por. I. Khan, *The Assertion of Barelvi Extremism*, w: *Current Trends in Islamist Ideology*, Volume 12, October 19, 2011, s. 51-53

²⁵ M. Gaborieau, « What is left of Sufism in Tablighî Jamâ'at? », *Archives de sciences sociales des religions*, <http://assr.revues.org/3731>, dostęp 12 stycznia 2014 r.

²⁶ Ibidem. Podobne stanowisko prezentuje B. D. Metcalf, która wywodzi, że Tablighi Jama'at był pochodną ruchu Deobandi, por. eadem, *"Traditionalist" Islamic Activism: Deoband, Tablighis, and Talibs*, <http://essays.ssrc.org/sept11/essays/metcalf.htm>, dostęp: 23 lutego 2014 r.

w Arabii Saudyjskiej. Szkoła Deobandi naucza purytańskiego islamu i wzywa swoich zwolenników do politycznego zaangażowania, zdecydowanie negując modernizację²⁷. O radykalizmie Deobandi najlepiej świadczy fakt, że rząd Pakistanu w 2006 r. zakazał rozpowszechniania Zbioru Fatw Rasheed`a Ahmed`a Gangohi (1826/9 -1905), ponieważ wzywają one do nienawiści religijnej²⁸.

Sam założyciel Tablighi Jamaat, Muhammad Ilyas Khandhalwi, nie był wolny od wyraźnego zaangażowania politycznego. Studiował w Deobandi w chwili gdy indyjski ruch narodowy nabierał mocnej dynamiki, a jego biografowie przypominają, że kiedy wstąpił do Deobandi w 1908 roku, aby zakończyć naukę pod kierunkiem słynnego nacjonalistycznego przywódcy Mahmûdu'l-Hasana (1851-1920), to osobiście złożył przysięgę dżihadu. Można zatem sformułować wniosek, że klimat, w którym powstawał ruch Tablighi Jamaat wcale nie był pacyfistyczny ani, że nie głosił czysto obronnego dżihadu, albowiem w środowisku Muhammada Ilyas`a, świętą wojnę za pomocą miecza uznawano za podstawowy obowiązek muzułmanina²⁹.

Szkoła Deobandi już od swego zarania cechowała się silnym zabarwieniem antyzachodnim, albowiem w mniemaniu jej założycieli społeczeństwa islamskie zostały w tyle za zachodem we wszystkich sferach życia ponieważ zostały uwiedzione przez niemoralną i materialistyczną westernizację, przez co odeszły od pierwotnych nauk Proroka Mahometa. Zwolennicy Deobandi są sunnitami, którzy uznają zasady hanafickiej szkoły prawa³⁰. Nazwa ruchu - Deoband pochodzi od miasta położonego 100 km na północ od Delhi, gdzie w 1867 r. powstała *Madrasa* (szkoła religijna), która z czasem przybrała miano tzw. Tradycji Deobandi. *Madrasa* zgromadziła muzułmanów, którzy byli wrogo nastawieni do rządów brytyjskich i

---

²⁷ Por. T. K. Gugler, *Die Dār-al-'ulūm Deoband. Ein Rundgang durch das Zentrum islamischer Gelehrsamkeit in Südasien*, <http://www.suedasien.info/analysen/2555>, dostęp: 20 marca 2014 r.

²⁸ Ibidem. Ganghoi chodzi on za jednego z najznamienitszych uczonych tego ruchu. Najbardziej znani uczeni szkoły Deobandi to: Qasim Nanotwi (zm. 1879), wspomiany wyżej Rasheed Ahmed Gangohi, Mahmoodul-Hasan (zm. 1920), Khalil Ahmad Saharanpuri (zm. 1928), Anwar Shah Kashmiri (zm. 1933), Ashraf Ali Thanwi (zm. 1943), Ilyas Khandhalwi (zm. 1944), Ubaidullah Sindhi (zm. 1944), Shabbir Ahmed Uthmani (zm. 1949), Mufti Kifayatullah (zm. 1952), Hussain Ahmed Madani (zm. 1957), Yusuf Khandhalwi (zm. 1965), Idris Khandhalwi (zm. 1974), Mufti Muhammad Shafi Uthmani (zm. 1976), Yusuf Binori (zm. 1977), Mufti Mahmood (zm. 1980), Tayyeb Qasmi (zm. 1980), Zakariyya Khandhalwi (zm. 1982), Habeebur Rahman Azami (zm. 1992), Manzoor Numani (zm. 1997), Umar Palanpuri (zm. 1997), Abul Hasan Ali Nadwi (zm. 1999), Abdur Rasheed Numani (zm. 1999), Yusuf Ludhyanwi (zm. 2000), Mufti Rasheed Ahmed (zm. 2002), Mufti Rafi Uthmani, Mufti Taqi Uthmani, Fadhlur Rahman Azami, Sulaiman Moola, Tariq Jamil.

²⁹ W kwestii genezy TJ odsyłam do J. A. Ali, *Islamic Revivalism: Encounter the Modern World (A Study of the Tabligh Jama'at)*, New Delhi 2012, a zwłaszcza rozdział V: *The Genesis of Tabligh Jama'at*, por. też F. A. Noor, *Islam on the Move. The Tablighi Jama'at in the Southeast Asia*, Amsterdam 2012, s. 28-29, a także Y. Sikand, *The Origins and Development of the Tablighi Jama'at, 1920-2000: A Cross Country Comparative Study*, Hyderabad, A.P 2002, passim.

³⁰ J. A. Ali, *Tablighi Jam'at: A transnational movement of Islamic faith regeneration*, w: *Economic and Political Studies*, 3 (SI), 2010, s. 106, oraz

zobowiązywali się do literalnej i surowej interpretacji islamu. Pragnęli ponadto uchronić muzułmanów przed wpływami hinduizmu.

Jak zauważył T. K. Gugler chociaż zwolennicy Deobandi wywodzą się ze społeczności sunnickiej, to jej wyznawcy nie są „czystymi” sunnitami. Nauczanie Deobandi głosi, że:

- 1) muzułmanie są przede wszystkim wyznawcami islamu, a dopiero w drugiej kolejności przynależą do kraju, którego są obywatelami lub w którym rezydują,
- 2) muzułmanie uznają tylko religijne granice ich ummy (wspólnoty wiernych) a nie granice państwowe,
- 3) wyznawcy islamu mają święte prawo i obowiązek, swobodnego wędrowania do dowolnego kraju, po to aby prowadzić dżihad, który będzie chronić muzułmanów żyjących w tym kraju³¹.

Szkoła Deobandi jest powszechnie praktykowana w Pakistanie i Afganistanie, w którym ma rzesze zwolenników, a sławetny przywódca afgańskich talibów, mułła Omar, był wychowankiem Deobandi³². Ruch Deobandi w islamie sunnickim, powstał w odpowiedzi na brytyjskie panowanie kolonialne w Indiach, a później rozwijał się w Pakistanie w zdecydowanej opozycji do poglądów neokolonialnej elity tego kraju. Wyznawcy Deobandi opowiadają się za silnym ograniczeniem pozycji kobiet. Uważają, że szyici nie są muzułmanami. Głoszą kult lidera lub Amira (emira- przywódcy) po to, aby pakistańskie społeczeństwo przybrało charakter identyczny z modelem jaki panował w czasach proroka Mahometa. Jednym z najbardziej znanych członków Deobandi w Pakistanie był prezydent Pervez Musharraf (ur. w 1943 r.), który zresztą przyszedł na świat w Indiach, w mieście od którego szkoła wzięła swoją nazwę³³.

To właśnie z ruchu Deobandi wywodzi się Tablighi Jamaat (Wspólnota kazań i misji, inaczej też: Grupa modlitewna, Towarzystwo szerzenia wiary) założona przez wychowanka szkoły Deobandi Maulana Muhammad`a Ilyas`a Kandhalawi`ego (1885-1944) w 1927 r. (niektóre źródła za datę powstania ruchu podają 1926 r.) w indyjskiej miejscowości Mewat, niedaleko Delhi³⁴. Od samego początku, radykalizm, a nawet ekstremizm Deobandi jest

---

³¹ T. K. Gugler, *Die Dār-al-'ulūm Deoband .Ein Rundgang durch das Zentrum islamischer Gelehrsamkeit in Südasien*, <http://www.suedasien.info/analysen/2555>

³² Tak D. Reetz, *Keeping busy on the path of Allah: the self-organisation (Intizam) of the Tablighi Jama`at*, <http://www.zmo.de/dietrich/OM%20aReetz.pdf>, dostęp: 19 stycznia 2014 r., oraz L. Puri, *The Past and Future of Deobandi Islam*, <http://www.ctc.usma.edu/posts/the-past-and-future-of-deobandi-islam>, dostęp: 12 stycznia 2014 r.

³³ Większość przywódców talibów uczestniczyło w ruchu Deobandi lub było pod wpływem seminariów tego ruchu w Pakistanie.

³⁴ Por. F. A. Noor, *Islam on the Move. The Tablighi Jama`atin the Southeast Asia*, Amsterdam 2012, s. 28.

wyraźnie dostrzegalny w ideologii Tablighi Jamaat. Ilyas Kandhalawi i jego zwolennicy byli nietolerancyjni wobec innych muzułmanów, szczególnie szytów, zaś zdecydowanie nieprzejednane stanowisko prezentowali wobec wyznawców innych religii. Odrzucili nowoczesność głosząc, że jest sprzeczna z islamem, wykluczali kobiety z życia publicznego i dowodzili, że islam musi zapanować nad wszystkimi innymi religiami. Opowiadali się za literalną interpretacją szariatu- prawa muzułmańskiego, negowali wszelkie działania sprzeczne z tradycją Proroka Mahometa³⁵. Założyciel ruchu miał ambicje, które po latach udało się w pełni zrealizować jego następcom, stworzenia organizacji o charakterze globalnym³⁶.

Zgodnie z ideologią głoszoną przez ruch członkowie i zwolennicy Tablighi Jamaat oprócz Koranu powinni studiować tylko literaturę z kręgu autorów Tablighi- szczególnie Tablighi Nisab, eseje pióra siostrzeńca Ilyas`a - Muhammad`a Zakariyya Kandhalvi (1898-1982). Należy zauważyć, że Ruch Tablighi Jamaat nie jest monolitem: jeden odłam głosi pokojowy dżihad poprzez sumienie (*dżihad bin nafs*) podczas gdy bardziej radykalne skrzydło opowiada się za dżihadem przez miecz (*dżihad bin saif*). W praktyce jednak wszystkie odłamy Tablighi głoszą hasła zbieżne z ideologią skrajnie ortodoksyjnego nurtu islamu powstałego w XVIII- wiecznej Arabii: wahabitów-salafitów³⁷.

Ruch Tablighi działa w sposób mocno zakonspirowany, a jedną z przyczyn tego jest fakt, że jego przywództwo było przez długi czas skupione w rękach jednej rodziny. Wszyscy przywódcy Tablighi Jamaat byli związani z rodziną założyciela- Ilyas`a wprost, albo byli z nim spowinowaceni. Po śmierci Ilyas`a w 1944 r. , jego syn, Maulana Muhammad Yusuf (1917-65) stanął na czele ruchu i mocno poszerzył jego zasięg i wpływy.

Po podziale Indii, Tablighi Jamaat szybko umocnił się w nowym kraju muzułmańskim- Pakistanie. Yusuf i jego następcą, Inamul Hassan (1965-1995) przekształcili Tablighi Jamaat w prawdziwie międzynarodowy ruch, który aktywnie działa we wszystkich krajach w których istnieją społeczności muzułmańskie. Pod koniec 1960 roku, Tablighi Jamaat ugruntował swoją pozycję nie tylko w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej, ale twierdził nawet, że ma zwolenników w krajach takich jak Japonia, która nie ma znaczącego odsetka ludności muzułmańskiej.

---

³⁵ Y. Sikand, Tablighi Jamaat and Hindu Revivalism, <http://tablighijamaat.wordpress.com/2008/05/18/tablighi-jamaat-and-hindu-revivalism/>.

³⁶ Inaczej było z ruchem Jammat e Islami założonym w 1941 r. przez Abul Ala Maududi`ego, który swoją działalność ograniczał do terytorium Indii Brytyjskich.

³⁷ Szerzej na temat wahabizmu-salafizmu por. D. Pratt, *Global Salafism: Islam's New Religious Movement* , w: *Reviews in Religion & Theology*, Edited by R. Meijer, 2011, s. 610–612.

Według różnych danych Tablighi Jamaat działa dziś w 223 krajach a liczba jego zwolenników może sięgać nawet 100 milionów³⁸. W 2005 r. liczbę członków TJ w Europie Zachodniej szacowano na ponad 150 000³⁹, wydaje się, że dzisiaj, w 2014 r. liczba ta znacznie przekracza 200000 członków.

Działalność ruchu odwołuje się do sześciu zasad, które są kwintesencją nauczania Tablighi Jamaat:

- 1) Kalimah - artykuł wiary, w którym członek Tablighi przyznaje, że nie ma boga prócz Allaha, a Mahomet jest Jego wysłannikiem. Jest to akceptacja szahady – muzułmańskiego wyznania wiary, jednego z pięciu głównych obowiązków jakie islam nakłada na swoich wyznawców⁴⁰.
- 2) Salat - pięć codziennych modlitw, które są niezbędne do duchowego uniesienia, pobożności i życia wolnego od bolączek świata materialnego. Ta zasada odgrywa kluczową rolę w praktykowaniu islamu i jest wstępem do podejmowania wszelkich działań motywowanych religią,
- 3) Ilm i dhikr - wiedza i pamięć o Bogu rozważana podczas spotkań w czasie których zgromadzeni słuchają kazań głoszonych przez emira, modlą się, recytują Koran i czytają hadisy. W czasie takich spotkań razem sprzątają, przygotowują i spożywają posiłki, dzięki czemu, budują poczucie wspólnoty
- 4) Ikram-i-Muslim - szacunek dla współtowarzyszy muzułmanów. Młodych muzułmanów nakazuje się traktować z życzliwością i uprzejmością,
- 5) Ikhlas-i-Niyat - poprawa własnego życia poprzez prośby i błagania skierowane do Boga i wykonywanie wszystkich czynności w imię Allaha, co jest konsekwencją życia muzułmanina, które polegać ma na stałym służeniu Allahowi,
- 6) Tafriq-i-Waqt - pokazywanie zalet islamu z czasów Mahometa, podążanie śladami Proroka poprzez głoszenie Jego przesłania od drzwi do drzwi w imię wiary. Ta szósta zasada ściśle związana jest z obowiązkiem jaki ciąży na każdym członku Tablighi – uczestnictwie w khuruj, tj. podróży misyjnej podczas której głoszone jest nauczanie Mahometa i zachęca się muzułmanów do praktykowania islamu jaki istniał w czasach Proroka i kalifów prawowiernych.

---

³⁸ Por. A. Horstmann, *The Tablighi Jama'at, Transnational Islam, and the Transformation of the Self between Southern Thailand and South Asia*, w: *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, Vol. 27, 1, 2007, s. 27

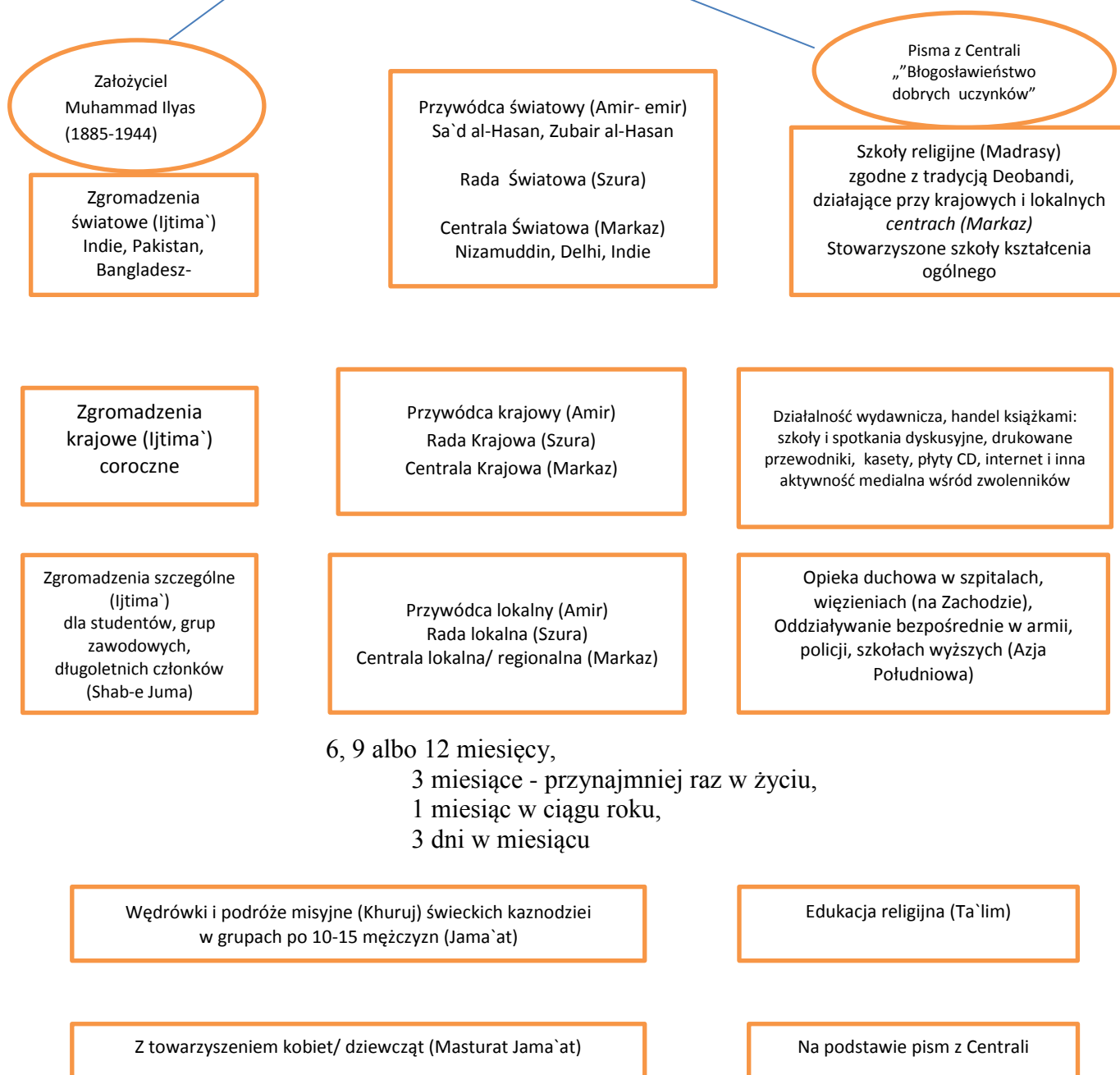
³⁹ Por. *Muslim Networks and Movements in Western Europe*, w: Pew Forum on Religion & Public Life, SEPTEMBER 2010, s. 45.

⁴⁰ Obok szahady są to: Salat, zakat (obowiązkowa jałmużna), saum (post w ramadanie i hadżdż (pielgrzymka do Mekki).

Organizacja

Choć niewiele wiadomo na temat szczegółów funkcjonowania ruchu to wyciekające informacje pozwoliły na zbudowanie schematu organizacyjnego.

Struktura organizacyjna Tablighi Jamaat⁴¹

6, 9 albo 12 miesięcy,
3 miesiące - przynajmniej raz w życiu,
1 miesiąc w ciągu roku,
3 dni w miesiącu

⁴¹ Źródło: D. Reetz, *Frömmigkeit in der Moderne: die Laienprediger der Tablighi Jama`at*, w: *Islam in Europa: Religiöses Leben Heute. Ein Portrait ausgewählter islamischer Gruppen und Institutionen*, D. Reetz (hrsg.), Münster 2010, s. 48.

Powyższy schemat pokazuje, że Tablighi Jamaat posiada mało sformalizowaną strukturę organizacyjną i mocno wewnętrzny profil instytucjonalny. Ruch trzyma się z daleka od mediów i unika publikowania informacji o swojej działalności i liczbie członków. Nie istnieje zresztą żaden sformalizowany proces rejestracji członków. Jako organizacja Tablighi Jamaat nie szuka zewnętrznych darowizn i przynajmniej w teorii nie jest finansowana przez nikogo głosząc, że w rzeczywistości członkowie sami pokrywają własne wydatki. Ruch niechętnie upublicznia poglądy swoich przywódców i nigdy oficjalnie nie ogłosił ich tekstów. Nawet jeśli istnieją publikacje związane z ruchem, w szczególności te napisane przez Zachariasza Kandahalwi, nigdy nie kładziono nacisku na naukę z tych książek, ale zachęcano do werbalnej komunikacji osobistej- twarzą w twarz. Z tego powodu niektórzy autorzy porównują Tablighi ze Świadcami Jehowy. Zbiór prac zwykle określany jako Tablighi Nisaab (Tablighi Curriculum), jest zalecany przez Tablighi, a składają się nań następujące pozycje: (Hayatus Sahabah, Fazail-e-Amaal, Fazail-e-Sadqaat i Muntakhab-e-Ahadis).

Działania organizacji są koordynowane poprzez centra oraz siedziby zwane Markaz. Tablighi Jamaat utrzymuje swoją międzynarodową siedzibę, zwaną Nizamuddin Markaz, w Nizamuddin w Delhi w Indiach. Posiada również krajowe Markaz- Centra w ponad 220 państwach⁴², w celu koordynowania swoich działań na obszarze poszczególnych krajów. Z kolei na poziomie lokalnym - Markaz lokalne (regionalne) gromadzą wolontariuszy, którzy samodzielnie finansują swoją działalność misyjną.

Centrala Tablighi Jamaat wpływa na szkoły religijne – Madrasy, które działają zgodnie z tradycją Deobandi, a są ulokowane przy krajowych i lokalnych Centrach – Markaz. Ruch prowadzi działalność wydawniczą, handluje książkami, kasetami, płytami, posiada własne strony internetowe oraz podejmuje inną działalność w mediach. W Europie Zachodniej i w USA członkowie ruchu starają się sprawować opiekę duchową w szpitalach i więzieniach. W Azji Południowej prowadzą bezpośrednią działalność w wojsku, policji i szkołach wyższych.

Przywództwo

Na czele ruchu stoi Amir (Emir), i jest to tytuł lidera w Tablighi Jamaat, który przysługuje przywódcom ruchu na szczeblu światowym, krajowym i lokalnym. Amir w

---

⁴² A. Horstmann, A., *The Tablighi Jama'at, Transnational Islam, and the Transformation of the Self between Southern Thailand and South Asia*, w: *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East Vol. 27*, 2007, s. 27.

Tablighi Jamaat jest powoływany na swoją funkcję przez Szurę- Centralną Radę Konsultacyjną na szczeblu globalnym. Pierwszym Amir`em był założyciel ruchu Muhammad Ilyas, drugim jego syn Muhammad Yusuf Kandhalawi a trzecim Inaam ul Hasan. Obecnie nie ma jednego przywódcy, a na czele ruchu stoją dwie osoby - Zubair ul Hasan i Saad Kandhalawi – obaj pełniący funkcję Amira⁴³.

Co znamienne w ruchu Tablighi panuje swoisty, unikalny system, ponieważ poza wyjątkiem pozycji Amira inne stanowisko nie istnieje. Przeprowadza się jedynie wybory Amira, a po jego wyborze podejmowane przez niego decyzje są ostateczne i muszą być bezdyskusyjnie wykonywane. Przy podejmowaniu swoich decyzji Amir nie musi ich z nikim konsultować⁴⁴. Amir pełni swoją funkcję dożywotnio.

Sposób prowadzenia działalności misyjnej przez Tablighi Jamaat.

Khurūj – misje wędrowne

Ruch zachęca swoich członków do odbywania wędrówek i podróży misyjnych (Khuruj) świeckich kaznodziei w grupach po 10-15 mężczyzn i wtedy noszą one miano Jamaat. W sytuacji gdy w podróżach tych uczestniczą kobiety-dziewczęta określane są one jako Masturat Jamaat. Tablighi Jamaat zachęca swoich wyznawców do aktywnej działalności misyjnej w taki sposób aby 1 dzień w tygodniu, 3 dni w miesiącu, 1 miesiąc ciągu roku, a trzy miesiące przynajmniej raz w życiu uczestniczyli w misjach Tablighi. Prowadzona przez członków ruchu edukacja religijna określana jest terminem – Ta`lim⁴⁵.

W trakcie odbywanych podróży misyjnych członkowie ruchu wyróżniają się strojem. Ubrani są w prostą, białą, luźną odzież, a na plecach noszą torby. „Misjonarze” powinni brać wzór z Mahometa, powinni spać tak jak czynił to (zgodnie z przekazaną tradycją) Prorok na prawym boku, na gołej ziemi, z ręką pod policzkiem i twarzą zwróconą w stronę Mekki. Adepti często korzystają z meczetów jako swojej bazy podczas każdej podróży, ale szczególnie mocno związani są z meczetami, którymi zarządzają członkowie ruchu Tablighi. W tych meczetach odbywają się okresowe, mniejsze konwentykle członków ruchu na skalę lokalną.

W czasie swoich misji członkowie ruchu z bazy znajdującej się w meczecie wyruszają

---

⁴³ J. A. Ali, *Tablighi Jam`at: A transnational movement of Islamic faith regeneration*, w: *European Journal of Economic and Political Studies*, 3 (SI), 2010, s. 116.

⁴⁴ Por. Mufti K. Sahib, *Advantageous Structure for the Jihaad Organizations*,

<http://www.2600.com/news/mirrors/harkatmujahideen/www.harkatmujahideen.org/jihad/advantag.htm>

⁴⁵ Por. J. A. Ali, *Tablighi Jam`at: A transnational movement of Islamic faith regeneration*, op. cit., s. 114-115.

w odwiedzinach do mieszkań, czy domów zajmowanych przez wyznawców islamu. Chodząc od drzwi do drzwi zachęcają muzułmanów do uczestniczenia w wieczornych modlitwach w ich meczecie, a tym którzy przyjdą głoszą kazania i uczą o zasadach Tablighi. Każdy, kto wie jak wspólnotowe, czy wręcz kolektywne jest życie muzułmanów, również w Europie Zachodniej, doskonale rozumie jak skuteczna musi być metoda głoszenia islamu twarzą w twarz. Tylko nieliczni sprzeciwiają się tej agitacji, zwłaszcza jeśli zamieszkują w dzielnicy zdominowanej przez wyznawców islamu.

Adepci zachęcają do przyłączenia się do ruchu i odbywania podróży misyjnych. W Tablighi panuje zasada, że każdy członek może zamiennie być kaznodzieją, kucharzem, czy odpowiadać za porządek i czystość. Ta zmienność ról sprzyja konsolidacji grupy i podkreśla jej egalitarny charakter. Wśród członków Tablighi Jamaat jest to zazwyczaj określone jako khidmat, i polega na służeniu i pomocy współtowarzyszom.

Ijtima - doroczne spotkanie

Inną ważną zasadą działania Tablighi Jamaat sprzyjającą konsolidacji ruchu są coroczne spotkania wyznawców, zwane ijtima, które odbywają się na szczeblu lokalnym, krajowym i globalnym. Typowe ijtima trwa trzy dni i kończy się wyjątkowo długą modlitwą. Te spotkania są przez adeptów ruchu uważane za szczególnie podniosłe. Podczas nich członkowie otrzymują błogosławieństwo dla swojej działalności. Podczas ijtima w spotkaniach Tablighi Jamaat w jednym miejscu gromadzi się niekiedy ponad 2 mln uczestników. Najstarsza ijtima o zasięgu światowym miała miejsce w Bhopalu, stolicy Madhya Pradesh, w Indiach. Współcześnie najliczniejsze z tych corocznych spotkań odbywają się w Indiach, Pakistanie i Bangladeszu. Wydaje się, że dziś najważniejszym miejscem dla spotkań wyznawców Tablighi Jamaat jest ijtima odbywająca się w Raiwind w Pakistanie.

Jedno z takich ijtima opisał włoski dziennikarz o poglądach lewicowych Tiziano Terzani:

„Pojechałem do Lahore przez Abu Hanifah. Powiedział mi, że jego „misją” w Pakistanie był udział w dorocznym spotkaniu Tablighi Jamaat, więc pojechałem za nim. Robi wrażenie. Trzydzieści kilometrów od Lahore, na równinie Raiwind, na trzy dni zebrało się w cieniu ogromnych białych płacht ponad milion mężczyzn (nie widziałem ani jednej kobiety) ze wszystkich zakątków Pakistanu i różnych części świata. Razem, w nieustannej chmurze żółtego pyłu podnoszonego przez wiatr, modlili się pięć razy dziennie, słuchali przemówień starszyny i umacniali więzy bra-

terstwa muzułmańskiego, które nam, ludziom Zachodu, często trudno zrozumieć, bo coraz bardziej jesteśmy przyzwyczajeni do myślenia o „moim”, a coraz mniej o „naszym”.

Tablighi to dziwna, zdyscyplinowana i potężna organizacja. Formalnie są islamskimi misjonarzami oddanymi nie nawracaniu niewiernych, ale reformie duchowej muzułmanów, którzy „padli ofiarą wpływu zachodniego materializmu”. Każdy członek organizacji za darmo poświęca temu dziełu misyjnemu cztery miesiące w roku. W małych grupach, nie czytając gazet ani nie oglądając telewizji, żeby się nie rozpraszać, podróżują po kraju, mieszkają w najodleglejszych wioskach i uczą ludzi „prawdziwej drogi Allaha”. Dzięki temu stworzyli ogromną sieć kontaktów i są teraz bardzo wpływowi, nie tylko w Pakistanie, ale także w różnych częściach świata, w których są obecni. Ich sekretem jest to, że pozostają w cieniu. Tablighi nie szukają rozgłosu, nie chcą, żeby o nich pisano, nie pozwalają na robienie zdjęć ani na filmowanie, a ich przywódcy nie udzielają wywiadów.

Tablighi utrzymują, że są przeciwni przemocy, że nie chcą się mieszać do polityki i nie mogą być przez to myleni z fundamentalistami z ekstremistycznych partii muzułmańskich, które występują przeciwko rządowi i otwarcie popierają Osamę i talibów. Jednak po spędzeniu wielu godzin w tym ogromnym, zdyscyplinowanym zbiorowisku mężczyzn w białych kufi lub turbanach na głowach, przesuujących paciorki różańca, było dla mnie oczywiste, że pomimo pozornych różnic Tablighi, Osamę i talibów łączy wspólnota interesów i niewypowiedziana solidarność. Co trzeba zrozumieć, ponieważ w szerszym znaczeniu dotyczy to wszystkich muzułmanów na całym świecie”⁴⁶.

Z opisu Terzaniego, który nie jest przecież wyznawcą islamu przebija lęk zmieszany z podziwem dla dokonań Tablighi. Warto sobie zatem uświadomić jak wielkie wrażenie muszą robić te typu spotkania na wiernych wyznawcach Allaha⁴⁷.

Przyczyny sukcesu Tablighi Jamaat

Na sukces przesłania głoszonego przez misjonarzy Tablighi Jamaat składa się szereg czynników. Bez wątpienia jest ono proste i skuteczne, dzięki czemu idee przekazywane przez ruch trafiają do szerokich rzesz muzułmanów zróżnicowanych w edukacji i wiedzy o islamie. Misjonarze unikają abstrakcyjnych dyskusji doktrynalnych, a grupa skupia się na potrzebie wzmocnienia i poprawy religijności poszczególnego członka.

---

⁴⁶ T. Terzani, *Listy przeciwko wojnie*, Warszawa 201, s. 82-83.

⁴⁷ Thomas Gugler, stwierdził, że chociaż nie był aktywnym uczestnikiem Zgromadzenia to nawet dla niego, obserwacja tego rytuału w Karaczi Multan, Bangalore czy Barcelonie, była bardzo dużym przeżyciem emocjonalnym, por. idem, *Jihad, Da'wa, and Hijra*, op. cit.

Zgodnie z ideologią ruchu trzyma się on z dala od polityki⁴⁸, a zamiast tego dąży do poprawy dobrobytu społeczeństwa jako całości, a grupa misyjna dąży do duchowego przekształcenia jednostki. Przyjęcie takich metod działania pozwoliło ugrupowaniu na dostosowanie się do różnych konfiguracji społeczno-politycznych i ułatwiło ekspansję. Pozostając formalnie apolityczna (w przeciwieństwie do np. Bractwa Muzułmańskiego) Tablighi Jamaat unika konfrontacji politycznej, dzięki czemu może rozwijać się w wielu krajach bez obawy delegalizacji. Należy jednak pamiętać, że nie jest to do końca prawda, albowiem niektórzy członkowie Tablighi Jamaat sprawują funkcje rządowe w Pakistanie i Bangladeszu, a grupa dąży do utrzymania bliskich i ścisłych relacji z rządami w Azji Południowej.

Doktryna TJ nakazuje szacunek dla urzędu, oraz poszanowanie dla władzy politycznej, nie można wykluczyć, że przyczyną głoszenia takich haseł może być fakt, że grupa sama w sobie posiada hierarchiczny charakter i podkreśla autorytet rady starszych.

Zwolennicy ruchu działają w konspiracji: ugrupowanie prowadzi swoją działalność zachowując ścisłą tajemnicę. Posiadamy niewiele wiadomości na temat wewnętrznego funkcjonowania ugrupowania, ponieważ nie sporządza ono oficjalnych list członkowskich.

Genialnym i zarazem nowatorskim posunięciem Ilyas`a, które pozwoliło na rozwój i ekspansję ruchu Tablighi Jamaat była idea zapoczątkowana w 1934 roku głosząca, że rozpowszechnianie islamu powinno być obowiązkiem każdego muzułmanina, a nie wyłączną domeną duchowej elity – ulemów.

3. Tablighi Jamaat w Europie Zachodniej.

Dynamiczny rozwój ruchu w krajach niemuzułmańskich rozpoczął się w 1970 roku, a jego przyczyną było ustanowienie ścisłych relacji wzajemnych pomiędzy saudyjskimi wahabitami i zwolennikami Deobandi z Azji Południowej. Była to sytuacja szczególna, albowiem wahabici lekceważąco odnoszą się do innych islamskich szkół, w tym przypadku docenili jednak nauczanie Tablighi Jamaat, pomimo tego, że nie pochwalają ich niektórych zachowań. Sheikh Abd al Aziz ibn Baz, jeden z najbardziej wpływowych duchownych wahabitów pod koniec XX wieku, docenił Tablighi za ich działalność i zachęcał swych braci

---

⁴⁸ Wskazać można jednak wiele znanych osobistości ze świata polityki związanych z tym ruchem. Są to m.in. byli prezydenci Pakistanu, Muhammad Rafika Tarar i Farooq Leghari [Sardar Farooq Ahmed Khan Leghari], a także były prezydent Indii, dr Zakir Hussain. Ponadto Generał Ziaur Rahman, były prezes i szef sztabu armii Bangladeszu, był gorącym zwolennikiem i członkiem Tablighi Jamaat i spopularyzował go w Bangladeszu, por. S. Uddin Shoaib Choudhury, <http://www.think-israel.org/choudhury.raufmosquegroundzero.html>, dostęp 3 kwietnia 2013 r..

wahabitów do uczestniczenia w misjach Tablighi, po to by im przewodniczyć i doradzać⁴⁹. Ta współpraca przyniosła wymierne korzyści finansowe, albowiem Arabia Saudyjska zaczęła przekazywać znaczne kwoty dla Tablighi Jamaat. Pomimo tego, że ruch ten formalnie wymaga od misjonarzy aby sami pokrywali koszty swoich misji, to w praktyce pieniądze z Arabii pokryły koszty podróży tysięcy biednych misjonarzy. Chociaż działalność finansowa Tablighi Jamaat jest owiana tajemnicą, to nie ulega wątpliwości, że niektóre z ogromnych kwot przeznaczanych na kierowane przez Saudyjczyków organizacje, takie jak np. Światowa Liga Muzułmańska służą finansowaniu działalności misjonarskiej prowadzonej przez Tablighi Jamaat. Już w 1978 roku, Światowa Liga Muzułmańska dofinansowała budowę meczetu Tablighi w Dewsbury w Anglii, który od tej pory jest Centrum tego ruchu w całej Europie. Dzięki funduszom pochodzącym od wahabitów misjonarze Tablighi otrzymują wyższe wynagrodzenie niż to jakie Unii Europejska płaci nauczycielom w Afryce. W Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych, Tablighi działają ramię w ramię z Deobandi jak i meczetami i centrami islamskimi kontrolowanymi przez wahabitów.⁵⁰

Współcześnie w Europie Markaz – Centra Tablighi Jamaat działają (według danych prezentowanych przez sam ruch) w następujących krajach: Albania, Austria, Belgia, Bułgaria, Dania, Finlandia, Gibraltar, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Rosja, Rumunia, Serbia, Szwecja, Szwajcaria, Ukraina, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy⁵¹. W 2009 roku Sąd Najwyższy Rosji zakazał działalności Tablighi Jamaat na terenie tego kraju, uzasadniając to tym, że jest to organizacja, która zagraża stabilności etnicznej i religijnej społeczeństwa rosyjskiego oraz dąży do naruszenia integralności terytorialnej Rosji⁵².

Należy mieć na uwadze, że dane te są informacjami oficjalnie dostępnymi, a Tablighi Jamaat może mieć swoje Centra w jeszcze większej liczbie państw europejskich. Jak podaje Dietrich Reetz, Markaz - najważniejsze Centra Tablighi Jamaat w Europie powstawały w następującej kolejności:

---

⁴⁹ <http://www.sunniforum.com/forum/archive/index.php/t-87968.html?s=64c9e04c901c9e2292348c237baf49f1>, dostęp: 19 stycznia 2014 r. Chociaż należy dopowiedzieć, że ten islamski uczyony w niektórych kwestiach krytykował Tablighi.

⁵⁰ Por. S. Uddin Shoaib Choudhury, *Starter groups for islamism: the Tablighi Jamaat: Asma`a Iman Rauf and the Mosque at Ground Zero*, <http://www.think-israel.org/choudhury.raufmosquegroundzero.html>, dostęp 3 kwietnia 2013 r.

⁵¹ <http://tablighijamaat.wordpress.com/2008/05/13/worldwide-tablighi-markaz-address/>, dostęp: 6 kwietnia 2013 r. Poza spolszczeniem nazw państw zachowałem oryginalną pisownię, która jest dostępna na oficjalnej stronie ruchu.

⁵² O. Yarosh, *Sufickie ruchy odrodzenia islamu w Europie Zachodniej i na Ukrainie*, w: *Islam w Europie. bogactwo różnorodności, czy źródło konfliktów*, red. naukowa M. Widy-Behiese, Warszawa 2012, s. 172. Ten sam autor wskazuje, że ruch Tablighi działa także na Ukrainie, ibidem.

1972- Francja
1975- Belgia
1978- Wielka Brytania
1992- Hiszpania
2000- Niemcy⁵³

Pochodzenie społeczne i etniczne członków Tablighi Jamaat w wybranych krajach europejskich.

Zwolennicy Tablighi w Wielkiej Brytanii najczęściej pochodzą z Azji Południowej, a należą do niego nie tylko wykwalifikowani fachowcy i właściciele firm, ale także osoby z niższych warstw społecznych, które reprezentują tradycyjnych członków ruchu. We Francji i Hiszpanii, natomiast członkami Tablighi są w dużej mierze muzułmańscy robotnicy z regionu Maghrebu (Północnej Afryki).

Warto zauważyć, że nie we wszystkich krajach w których ruch próbował działać odniósł równie spektakularne sukcesy. Na przykład w Niemczech, Tablighi ma spore trudności z pozyskiwaniem nowych adeptów, najpewniej z tego powodu, że niemieccy muzułmanie pochodzą z Turcji, zatem kraju, w którym Tablighi Jamaat praktycznie nie istnieje. Wydaje się zatem, że przesłanie głoszone przez Tablighi Jamaat nie jest dobrze przyjmowane przez tureckich muzułmanów.

Można zatem postawić tezę, że chociaż Tablighi Jamaat deklaruje, że jest ponadnarodową islamską organizacją, to swoich członków w danym państwie rekrutuje zgodnie z przynależnością regionalną albo etniczną.⁵⁴

Metody działania i ideologia

Ruch głosi hasło pokojowego dżihadu jako metody rozpowszechniania i wcielania w życie swoich postulatów. Podróże (dla Tablighi) mają takie same cechy jak wczesnoislamskie najazdy- ghazwât, dokonywane podczas dżihadu. Pomimo tego, że misjonarze nie prowadzą "fizycznej walki z bronią" (qitâl), to jednak są oddziałem prowadzącym dżihad na drodze Allaha. Celem tych działań jest podbój świata zgodnie z wojskową terminologią klasycznego dżihadu, z najazdami, wypadami (khurûj), patrolami (gasht lub jaula).

---

⁵³ Por. D. Reetz, op. cit., s. 39.

⁵⁴ E. Faust, *Tablighi Jamaat in Britain and Germany*, w: *Travellers in Faith: Studies of the Tablighī Jamā'at as a Transnational Islamic Movement for Faith Renewal*, ed. M. Kh Masud, Leiden 2000, s. 159.

Przywódcy Tablighi są emirami, tak jak dowódcy wojskowi w czasie dżihadu na drodze Allaha, analogicznie osoba, która umiera w trakcie misji Tabligh jest szachidem-męczennikiem, który poległ podczas wojny świętej-dżihadu⁵⁵.

Pomimo tego, że ten dżihad, jest zwykle opisywany jako pokojowy, to jego duch ma charakter militarny. Nie jest zatem przypadkiem, że w niedawnej przeszłości, meczety kierowane przez Tablighi w Europie, czy w Indiach i Pakistanie służyły rekrutacji dla bardziej wojowniczych organizacji, które przyjmowały bojowników do walki w Afganistanie, Kaszmirze lub Bośni. Jak trafnie zauważył M. Gaboriau ich dżihad nie jest całkowicie pokojowy.⁵⁶

Ruch Tablighi charakteryzuje się totalitarnym sposobem działania. Uchodzi za instytucję totalną, wielu autorów badających ten ruch podkreśla, że na jego członków wywierana jest ogromna presja psychologiczna⁵⁷.

Brak scentralizowanej kontroli

Co prawda ośrodki regionalne prowadzone przez Tablighi próbują nadzorować działalność ruchu w poszczególnych krajach to jednak kontrola ta jest mocno utrudniona, zwłaszcza z powodu małego sformalizowania ruchu. Ponadto wielu spośród jego członków bierze udział w działalności misyjnej bardzo nieregularnie, w weekendy lub raz na miesiąc.

Brak scentralizowanej kontroli oznacza, że różni misjonarze Tablighi działają na własną rękę i często podejmują improwizowane działania, zarzucając typowe sposoby postępowania. W efekcie ruch charakteryzuje duża różnorodność podejmowanych działań w zależności od metody, zamiarów i skłonności swoich lokalnych liderów i zwolenników. Na przykład, duży kompleks Tablighi w brytyjskim miasteczku Dewsbury pełni funkcję centrali regionalnej i próbuje koordynować działania Tablighi w całej Europie Północnej. Inne ośrodki bardziej jednak koncentrują się na lokalnych problemach lub na obsłudze poszczególnych grup etnicznych. Na przykład Tablighi Markaz w Barcelonie ukierunkował swoje wysiłki na potrzeby imigrantów pochodzenia północnoafrykańskiego. We Francji istnieje wpływowe Tablighi Centrum w St Denis, pod Paryżem, ale większość grup Tablighi

---

⁵⁵ W tej kwestii por. szerzej: M. Sadowski: *Dżihad – święta wojna w islamie*, w: *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, 8 (5) 2013, s. 29-47.

⁵⁶ Gaborieau, op. cit.

⁵⁷ Ibidem.

w tym kraju działa niezależnie, głównie poprzez budowanie wzajemnych relacji z lokalnymi meczetami.

W ciągu swojej długiej obecności w Europie Zachodniej Tablighi Jamaat w dużym stopniu dostosował się do realiów otaczającego go świata i często wykorzystuje możliwości jakie daje działalność prowadzona w ramach demokratycznego państwa prawa. Jest to szczególnie prawdziwe w odniesieniu do kwestii prawa, polityki i społeczeństwa obywatelskiego. Członkowie Tablighi Jamaat wykazują, przynajmniej publicznie, wielką wolę współdziałania z nie-muzułmańskimi instytucjami politycznymi, które pragną wykorzystywać do realizacji swoich celów. Zręcznie starają się pełnić rolę mediatora i pośrednika pomiędzy społecznością muzułmanów a lokalnymi władzami. We Francji na przykład, lokalne grupy muzułmańskie długo nie były w stanie zbudować meczetu w Marsylii aż w końcu Tablighi udało się pozyskać do realizacji tego zamierzenia burmistrza, Jean-Claude Gaudin, który publicznie poparł inicjatywę. To otworzyło drogę do budowy meczetu w 2007 roku⁵⁸.

O ruchu Tablighi w Wielkiej Brytanii stało się szczególnie głośno, gdy jego przedstawiciele zakupili duży obszar ziemi w Londynie i zaczęli planować budowę ogromnego kompleksu z meczetem na 70.000 wiernych w centralnym punkcie. Budowle miały powstać w pobliżu obiektów olimpijskich przygotowywanych na igrzyska w 2012 r. Szeroki sprzeciw społeczny wobec tych działań nie pozwolił na realizację tego zamierzenia. Pomimo tego, że członkowie Tablighi są oficjalnie niechętni podejmowaniu nowatorskich działań, zatrudnili agencję public relations w celu kampanii wizerunkowej. W ostatnim czasie ruch szeroko wykorzystuje media, w szczególności nowe technologie informacyjne do rozprzestrzeniania swojego posłannictwa, chociaż dawniej jego członkowie bardzo sceptycznie podchodzili do technologii informatycznych. Dzisiaj jednak, krótkie filmy umieszczane przez Tablighi Jamaat na stronach takich jak np. YouTube, wskazują na rosnącą świadomość ze strony grupy, która pragnie znaleźć nowe sposoby, aby konkurować na rynku muzułmańskich ugrupowań i ruchów.⁵⁹ Tablighi stał się zatem nowoczesną elastyczną organizacją, która może szybko reagować i dostosować się do miejscowych warunków w celu zapewnienia swojej ekspansji.

---

⁵⁸ <http://www.pewforum.org/2010/09/15/muslim-networks-and-movements-in-western-europe-tablighi-jamaat/>, dostęp: 10 stycznia 2014 r.

⁵⁹ Ibidem.

4. **Tablighi Jamaat związki z terroryzmem islamskim**

Jak pisałem wcześniej powstały prawie 90 lat temu w Indiach islamski ruch misyjny Tablighi Jamaat jest dzisiaj obecny na wszystkich kontynentach i ma swoich zwolenników i wiernych członków w ponad 220 krajach świata.

Tablighi Jamaat, ze względu na swoje niewyjaśnione związki z ugrupowaniami terrorystycznymi jest zakazany w Iranie, Rosji, Tadżykistanie, Turkmenistanie i Uzbekistanie. W 2013 r. sąd w Astanie (Kazachstan) umieścił Tablighi Jamaat na liście ugrupowań ekstremistycznych, a jej działalność została zakazana na terenie tego państwa. Również Indie rozważają wprowadzenie zakazu dla działalności tej organizacji. Według Bakhtiyara Babadjanova, profesora religioznawstwa i pracownika naukowego w Instytucie Studiów Orientalnych Akademii Nauk Uzbekistanu, celem globalnym misji Tablighi Jamaat jest "islamizacja" świata. Jak zauważa Babadjanov, działalność Tablighi Jamaat ma wiele wspólnych cech z Hizb ut-Tahrir⁶⁰ (popularną międzynarodową organizacją islamską, która jest aktywna nie tylko w Azji Centralnej, ale również w niektórych państwach europejskich i USA i której członkowie popierają ustanowienie globalnego kalifatu). Na przykład, w obu organizacjach członkowie są skupieni w małych, lokalnych grupach, podlegają ścisłej dyscyplinie i rozkazom przywódcy. Członkowie obu organizacji muszą również przekazywać część swoich dochodów na rzecz organizacji. Ponadto obie organizacje należą do islamu sunnickiego i oczekują podobnego poziomu aktywnego zaangażowania swoich członków. Jednakże w przeciwieństwie do Hizb ut-Tahrir, Tablighi Jamaat nie dąży do siłowego i jak najszybszego zaprowadzenia światowego kalifatu, a jego członkowie głoszą, że islamizacja musi być procesem długotrwałym. Organizacja, w przeciwieństwie do Hizb ut-Tahrir, również stara się unikać otwartych konfliktów z władzami.⁶¹

Ruch Tablighi formalnie głosi pokojową islamizację świata i odzępuje się od stosowania przemocy, a nawet werbalnie potępia ataki terrorystyczne. Należy jednak mieć na uwadze, że powstał on w sytuacji konfliktu a jego celem była obrona wspólnoty muzułmańskiej w Indiach w sytuacji sporów religijnych w tym kraju i już od swego zarania przybrał wojujący i fundamentalistyczny charakter.⁶²

---

⁶⁰ Ta radykalna organizacja muzułmańska jest zakazana w Niemczech, a w 2005 r. została zdelegalizowana w Wielkiej Brytanii.

⁶¹ Por. I. Rotar, *The Tablighi Jamaat: A Soft Islamization from the Fergana Valley to Russia's Turkic Regions?* [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=40356](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=40356), dostęp 7 kwietnia 2013 r.

⁶² M. Gaborieau, op. cit.

Ponadto można przytoczyć szereg faktów (o czym poniżej) wskazujących na mocne powiązania ruchu Tablighi Jamaat ze światowymi organizacjami terrorystów islamskich. S. U. Shoaib Choudhury przekonuje, że Tablighi Jamaat to fanatyczna organizacja złożona z muzułmanów, która jest znana na świecie jako jeden z elementów podsycania dżihadu i islamskiego terroryzmu. Ugrupowanie to działa nie tylko w Azji Południowej, ale także stopniowo zyskuje na sile w wielu krajach zachodnich, w tym Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Zarzuca się również Tablighi, że przyczynia się ona do finansowego wsparcia kilku grup islamskich bojowników takich jak Al-Kaida, Hamaas, Laskhar-e-Taiba (oficjalna nazwa: Markaz Dawa wal-Irszad)⁶³.

Istnieją dowody wskazujące, że Tablighi Jamaat jest od dawna bezpośrednio zaangażowany w sponsorowanie grup terrorystycznych wywodzących się z Pakistanu i Indii. Część analityków uważa, że ruch ten walnie przyczynił się do powstania ekstremistycznego ugrupowania Harakat ul-Mudżahedin, które powstało w Raiwind w 1980 roku, a prawie wszyscy jego członkowie-założyciele byli równocześnie członkami Tablighi. Harakat wstąpił się porwaniem w grudniu 1998 r. indyjskiego samolotu pasażerskiego, a 8 maja 2002 r zabójstwem francuskich inżynierów w Karaczi. "Te dwie organizacje razem tworzą prawdziwie międzynarodową sieć prawdziwych muzułmanów dżihadu", jak powiedział jeden z przywódców Harakat ul-Mudżahedin. Ponad 6.000 Tablighis zostało przeszkolonych w obozach Harakat ul-mudżahedinów. Wielu walczyło w Afganistanie w 1980 roku i szybko dołączyło do Al-Kaidy po pokonaniu talibów w Afganistanie⁶⁴.

Inne ekstremistyczne ugrupowanie związane z Tablighi Jamaat to Harakat ul-Jihad-i Islami, którego powstanie było konsekwencją inwazji sowieckiej na Afganistan, a dzisiaj grupa ta działa nie tylko w spornych prowincjach indyjskich: Dżammu i Kaszmir, ale także w stanie Gujarat, gdzie ekstremiści związani z Tablighi Jamaat przejęli około 80 procent meczetów należących wcześniej do uchodzącego za umiarkowany ruchu Barelvi. Indyjscy analitycy podejrzewają, że wpływowy lider Tablighi Maulana Umarji i grupa jego zwolenników w dniu 27 lutego 2002 r. dokonała zamachu bombowego na pociąg w Gujarat w Indiach. Incydent wywołał falę pogromów, których ofiarami byli zarówno muzułmanie jak i Hindusi⁶⁵.

---

⁶³ S. U. Shoaib Choudhury, *Alarming rise of Tablighi Jamaat*, by January 26, 2011 <http://www.weeklyblitz.net/1238/alarming-rise-of-tablighi-jamaat>, dostęp: 5 kwietnia 2013 r.

⁶⁴ A. Alexiev, *Tablighi Jamaat: Jihad's Stealthy Legions*, <http://www.meforum.org/686/tablighi-jamaat-jihads-stealthy-legions>, dostęp: 7 kwietnia 2013 r.

⁶⁵ <http://www.islam786.org/tablighijamaat.htm#127198897>, dostęp: 12 kwietnia 2013 r.

Władze Filipin oskarżyły organizację, że wspomaga terrorystów w tym kraju wspierając ich pieniędzmi pochodzącymi z Arabii Saudyjskiej, a także ułatwia transfer ochotników -ekstremistów z Pakistanu⁶⁶.

Ruch Tablighi jest również bardzo aktywny w Północnej Afryce, gdzie był jedną z czterech grup, które założyły islamski Front Ocalenia w Algierii. Władze Maroka ścigają obecnie co najmniej sześćdziesięciu członków marokańskiego odłamu Tablighi - Dawa wa Tabligh w związku z terrorystycznym atakiem przeprowadzonym przez jego członków w dniu 16 maja 2003 r. na synagogę w Casablance. W zamachu tym zginęło 45 osób, a skazany na śmierć zamachowiec Ilamado Yusef Fikri, był członkiem Tablighi Jamaat. W listach do prasy lokalnej, przyznał się do zabicia dwóch osób za to, że występowali "przeciwko islamowi"⁶⁷.

Również w Europie odnotować można dużą aktywność różnej maści ekstremistów czy terrorystów, którzy mają powiązania z Tablighi Jamaat. Holenderska policja badała powiązania między marokańskimi komórkami Tablighi a pochodzącym z Maroka mordercą z 2 listopada 2004 r., który dokonał głośnego zabójstwa, motywowanego islamem, holenderskiego reżysera Theo van Gogha.

Wskazać można wiele innych przypadków indywidualnych aktów terroryzmu, których wykonawcy mieli związki z ruchem Tablighi. Francuskie służby bezpieczeństwa badały związek Tablighi z organizatorami i wykonawcami zamachu przeprowadzonymi w Paryżu oraz w hotelu Asni w Marrakeszu w 1994 roku.

Najbardziej dobitnym przykładem radykalizacji osób, które działały w ruchu Tablighi i przeszły na pozycje radykalnego islamu są postaci dwóch wiodących członków komórki odpowiedzialnej za zamachy z 7 lipca 2005 roku na środki komunikacji miejskiej w Londynie. Udowodniono, że co najmniej dwóch spośród zamachowców - Mohammed Siddique Khan i Shahzad Tanweer było związanych wcześniej z Tablighi Jamaat. I choć obaj oficjalnie odeszli z ruchu w 2001 r. to nie można do końca wykluczyć, że nie dokonali tego wyłącznie z powodów taktycznych. Po odejściu Khan'a i Tanweer'a z meczetu Tablighi, zaczęli oni uczestniczyć w spotkaniach i dyskusjach politycznych, których członkowie negowali zachodnią cywilizację i wzywali do walki z nią. Po pewnym czasie zradykalizowali się tak mocno, że wyjechali do Pakistanu, aby wziąć udział w obozie szkoleniowym dla terrorystów. Po jego odbyciu wrócili do Wielkiej Brytanii, aby zaplanować i wykonać atak

---

⁶⁶Por. A. Alexiev, *Tablighi Jamaat: Jihad's Stealthy Legions*, <http://www.meforum.org/686/tablighi-jamaat-jihads-stealthy-legions>, dostęp 7 kwietnia 2013 r.

⁶⁷ Ibidem.

samobójczy. Warto pamiętać, że misjonarze Tablighi udają się na wielomiesięczne podróże do Pakistanu, a wielu analityków podkreśla, że rekrutacja do grup terrorystycznych ma miejsce po przyjeździe do Pakistanu. Tam właśnie część uczestników misji Tablighi może zasilać ugrupowania terrorystyczne.

Taka sytuacja wydarzyła się w 2001 r., kiedy to amerykańscy ekstremiści (zwolennicy dżihadu przeciwko USA), członkowie tzw. Lackawanna Six wyjechali do Pakistanu, pod pretekstem nauki religii i kultury islamskiej, do ośrodka szkoleniowego Tablighi Jamaat. W rzeczywistości, mężczyźni ci przedostali się przez Pakistan do Afganistanu, gdzie odbyli przeszkolenie w obozie Al-Farooq, prowadzonym przez al -Kaidę. Inni oskarżeni terroryści, tacy jak jak "shoe-bomber" Richard Reid, konstruktorzy „brudnej bomby” Jose Padilla i Lyman Harris, którzy pragnęli wysadzić Brooklyn Bridge, byli członkami Tablighi Jamaat. Według Roberta Blitzer`a, szefa pierwszej „islamskiej” jednostki antyterrorystycznej w FBI, pomiędzy 1.000 a 2.000 Amerykanów przyłączyło się do dżihadu od 1990 r. Pakistańskie źródła wywiadowcze twierdzą, że 400 amerykańskich rekrutów Tablighi odbyło szkolenie w pakistańskich lub afgańskich obozach szkoleniowych dla terrorystów od 1989 roku⁶⁸.

We wrześniu 2009 r. The Times "ujawnił", że przywódca zamachu bombowego na linii lotnicze, Abdullah Ahmed Ali, uczęszczał do Londyńskiego meczetu w Walthamstow, który jest kontrolowany przez Tablighi Jamaat. Zważywszy, że większość meczetów we wschodniej części Londynu jest kontrolowana przez Tablighi Jamaat, nie jest to zaskakujące⁶⁹.

Przykłady tego typu można by mnożyć.

Konkluzje

Przedstawiona powyżej obszerna charakterystyka działalności ruchu Tablighi Jamaat pozwala sformułować kilka wniosków.

Głównym celem formalnym Tablighi Jamaat jest pokojowa islamizacja świata, a dla jego realizacji ruch wysyła na misje w ciągu roku miliony zaangażowanych adeptów. Pomimo tego, że Tablighi Jamaat opowiada się przeciwko stosowaniu przemocy to uważam, że należy uznać go za organizację radykalną, albowiem cele, które chce uzyskać są w pełni

---

⁶⁸Por. S. Uddin Shoaib Choudhury *„Starter groups for Islamism: the Tablighi Jamaat: Asma`a Iman Rauf and the Mosque at Ground Zero*, op. cit.

⁶⁹ Por. <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/belief/2009/sep/08/religion-islam-tablighi-jamaat>, dostęp 29 marca 2013. r

zgodne z celami jakie stawiają sobie muzułmańscy ekstremiści opowiadający się za użyciem przemocy. Ruch ten może być nawet bardziej skuteczny niż inne islamskie ruchy radykalne, dąży bowiem do osiągnięcia radykalnych celów umiarkowanymi i możliwymi do zaakceptowania przez państwo prawami środkami. Choć Tablighi stara się pozyskać na islam, jednocześnie zniechęca swoich zwolenników do jakichkolwiek kontaktów z niemuzułmanami. Gardząc wartościami nieislamskimi odrzuca westernizację aprobując istnienie społeczeństwa równoległego – enklaw islamskich mniejszości w krajach niemuzułmańskich. Opowiada się przeciwko integracji muzułmanów ze społecznościami w których żyją.

Wielu autorów badających ruch Tablighi przekonuje, że jego pokojowa działalność ma jedynie charakter taktyczny i jest wygodną przykrywką w promowaniu globalnego dżihadu, wbrew głoszonej przez nich apolityczności. Niektórzy wyrażają przekonanie, że Tablighi Jamaat są tylko werbalnie apolityczni, to znaczy, że ich ideologia nie popiera oficjalnie żadnego modelu politycznego, ani partii politycznej. Jednak zamiast tego proponują oni podejmowanie działań, które Alain Tourraine i Manuel Castells zdefiniowali jako świadome i całkowite przekształcenie społeczeństwa nie przez państwo, ale poprzez celowe działania aktorów społecznych. Tym samym trudno uznać Tablighi za organizację w pełni apolityczną, chociaż formalnie dystansuje się ona od udziału w życiu politycznym państwa. Dzięki głoszeniu takich idei ruch może działać w wielu różnych państwach, zarówno islamskich, jak i nieislamskich, bez wchodzenia w konflikt z władzami. Ich celem jest jednak przekształcenie społeczeństw w których żyją muzułmanie w taki sposób, aby mogły w nich działać enklawy religijne funkcjonujące na zasadach szariatu – prawa islamskiego, a w konsekwencji zapanowanie szariatu nad całym światem, a przynajmniej jego rządów w tych krajach w których żyją wyznawcy Allaha⁷⁰.

Jak wykazałem powyżej istnieje szereg dowodów pośrednich wskazujących na powiązania między ruchem Tablighi a terrorystycznymi grupami islamskimi. Członkowie ruchu aktywnie wspierają muzułmańskich terrorystów, zarówno w Azji Południowej (np. Filipiny) jak i w Europie Zachodniej i USA.

Liczni członkowie lub byli członkowie ruchu bezpośrednio angażowali się w zamachy terrorystyczne (np. Londyn w 2005 r.).

Podczas przebywania na misjach Tablighi w Pakistanie wielu członków ruchu zostaje pozyskanych przez ugrupowania terrorystyczne. Z tych względów Tablighi Jamaat jest

---

⁷⁰ P. van der Veer, *Transnational religion*, Paper given to the conference on Transnational Migration: Comparative Perspectives. Princeton University, 30 June-1 July 2001, s. 8.

niekiedy nazywany ukrytym legionem dżihadu⁷¹, inni znawcy problematyki określają go mianem przedsonka (korytarza) do terroryzmu, albo nawet bezpośrednią drogą do terroryzmu⁷². W mojej ocenie dla wielu muzułmanów udział w spotkaniach Tablighi Jammāt jest pierwszym krokiem do ekstremizmu.

Tablighi Jamaat ściśle współpracuje ze skrajnie radykalnymi i ortodoksyjnymi ugrupowaniami wywodzącymi się z ruchu saudyjskich wahabitów. To właśnie z Arabii Saudyjskiej pochodzi główne źródło finansowania Tablighi w dzisiejszych czasach.

W mojej ocenie ruch Tablighi Jammāt może stanowić duże zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego Polski, jak i innych krajów UE. Szerokie możliwości działania sprzyjają rozwojowi ruchu. Inteligentne metody postępowania i oficjalne hasła promujące „miłość i pokój” pozwalają na pozyskiwanie licznych nowych członków, których pokojowe nastawienie po zręcznych działaniach indoktrynacyjnych może ulec znacznej radykalizacji w kierunku akceptacji zachowań i działań terrorystycznych. Tablighi często aktywnie wspiera finansowo islamskie ugrupowania terrorystyczne.

Pokojowa ideologia utrudnia zwalczanie ruchu, który służy ugrupowaniom terrorystycznym w pozyskiwaniu nowych członków, a ponadto przychylnie nastawia do niego działające w dobrej wierze osoby postronne. Warto zatem podejmować badania nad prawdziwą naturą ruchu, którego członkowie są najpierw muzułmanami a dopiero później obywatelami państwa w którym przebywają. Ich lojalność skierowana jest przede wszystkim wobec ummy- społeczności muzułmańskiej. Nie są zatem lojalnymi obywatelami państw w których żyją, nie utożsamiają się z nimi.

Powyższe fakty w pełni uzasadniają konieczność stałych badań nad działaniami podejmowanymi przez członków Tablighi Jamaat, jak bowiem trafnie zauważyła Melanie Phillips meczety ruchu Tablighi są ważną instytucją rekrutującą żołnierzy światowego dżihadu⁷³. Ze względu na liczne rzesze członków ruch Tablighi może być niewyczerpalnym źródłem nowych adeptów dla islamskich ruchów radykalnych.

---

⁷¹ Por. A. Alexiev, op. cit.

⁷² Por. F. Burton, S. Stewart, *Tablighi Jamaat: An Indirect Line to Terrorism*, http://www.stratfor.com/weekly/tablighi_jamaat_indirect_line_terrorism, dostęp 8 kwietnia 2013 r.

⁷³ M. Phillips, *Londonistan*, Warszawa 2010, s. 48.

Abstrakt:

Tablighi Jamaat – globalny ruch misyjny czy zaplecze islamskiego terroryzmu?

Autor artykułu dowodzi, że spektakularne a zarazem tragiczne w skutkach zamachy terrorystyczne dokonane na przestrzeni ostatnich lat (Nowy Jork 2001, Madryt 2004, Londyn 2005) przez różne ugrupowania muzułmanów przyniosły nie tylko uzasadniony strach przed islamem, ale wzmogły równocześnie zainteresowanie tą religią i ekstremistycznymi ruchami, które odwołują się do jej przesłania. W jego ocenie większość badaczy koncentruje swoje wysiłki na tych grupach, które głoszą radykalne hasła i nawołują do walki z Zachodem poprzez dżihad - świętą wojnę z niewiernymi, w celu zapanowania szariatu (prawa islamskiego) nad całym światem. Autor uważa, jednak, że w pełni uzasadnione jest podjęcie badań również nad tymi ugrupowaniami, które formalnie głosząc pokojowy islam, często stanowią lub mogą stanowić zaplecze dla muzułmańskich terrorystów. To dzięki istnieniu owego „pokojowego zaplecza”, które spokojnie działa poza światłem jupiterów, ekstremiści mogą zasilać swoje szeregi. Prezentowana publikacja stara się wykazać związki pomiędzy głoszącymi umiarkowany islam misjonarzami a ekstremistami odwołującymi się do tej religii. Autor jest przekonany, że muzułmańskie ruchy głoszące pokojową „koraniczną” światła mogą być niewyczerpanym rezerwuarem służącym pozyskiwaniu nowych członków przez islamskie grupy ekstremistów. Taką grupą może być Tablighi Jamaat – Towarzystwo szerzenia wiary.

Abstract:

The author of the article suggests that the spectacular but tragic terrorist attacks in the recent years (9/11 in NY, 2004 in Madrid, 2005 in London), prepared by different Muslim groups, have created not only justified fear of Islam, but also increased the interest in this religion and the extremists that refer to its meaning. In author's view most of the researchers concentrate on the groups which claim radical slogans and exhort war with the West by jihad-holy war with the infidels in order to sharia (Islamic) laws rule the world. The author suggests that it is also well-founded to start the research of the groups that, though formally preach peaceful Islam, often are or can be a backup for Muslim terrorists. It's because of this *peaceful backup*, hidden in the background of world's media interest, that the extremists may

easily recruit new members. This article tries to show the connections between clerics preaching moderate Islam and extremists referring to this religion. The author thinks that the Muslim movements preaching peaceful *coranisation* of the world can be inexhaustible reservoir of recruits for the Islamic extremist groups. One of them may be Tablighi Jamaat - Society for spreading faith.

Słowa kluczowe: Tablighi Jamaat, terroryzm islamski, Deobandi, islamskie ruchy religijne